

Elementi, oblici i kriteriji vrednovanja i ocjenjivanja

Nastavni predmet: **GEOGRAFIJA**

Elementi i oblici ocjenjivanja:

1. **Usvojenost znanja** – Poznavanje i primjena ključnih pojmova, stupanj usvojenosti obrazovnih ishoda...prepoznavanje, opisivanje i uspoređivanje prostornih struktura, definiranje geografskih pojmova i njihovo uspoređivanje s prostorom.
 - Upisuje se ocjena ostvarena na temelju pisane provjere znanja u obliku ZOT-a (5. Razred. 3 pisane provjere, 6., 7. 8. razred do 4 pisane provjere) koji obuhvaćaju sadržaj nastavnih cjelina unaprijed određen GIK-om Geografije. Termini se nalaze u školskom vremeniku pisanih provjera.
 - Upisuje se ocjena ostvarena na temelju usmene provjere znanja. (Usmena provjera može sadržajno obuhvatiti jednu ili više nastavnih jedinica te se njome nastoji provjeriti više razine znanja – razumijevanje, primjena, analiza, sinteza i procjena)
2. **Geografske vještine i istraživanje** (praktične i kognitivne vještine)
 - Upisuje se ocjena ostvarena na temelju pokazanih geografskih vještina učenika tijekom nastavnog sata – sudjelovanje u raspravi, analizama geografskih grafičkih prikaza (strukturnih krugova, dijagrama, tematskih karata,...), uočavanje međuovisnosti pojava i procesa, izrada projekta/istraživačkog rada (prezentacija i plakata), zaključivanje na temelju skica i fotografija, pregleda zadataka u radnoj bilježnici.
3. **Kartografska pismenost**
 - Upisuje se ocjena ostvarena na temelju provjere čitanja i interpretacije sadržaja na geografskim kartama, orijentacija uz pomoć geografske karte ili provjera na slijepoj karti (prepoznavanje, imenovanje, ucrtavanje geografskih sadržaja), te orijentacija u geografskoj stvarnosti.
 - Ocjenu učenik može ostvariti tijekom usmene i pisane provjere znanja najmanje dva puta tijekom jednog obrazovnog razdoblja.

Tab. 1 Elementi ocjenjivanja

Element ocjenjivanja	Opis elementa	Oblik	Indikator (kriterij)
Usvojenost znanja	Poznavanje i primjena ključnih pojmova, stupanj usvojenosti ishoda učenja (obrazovnih postignuća...)	Pisano, usmeno	- točnost i kvaliteta odgovora; reakcija na postavljeno pitanje; samostalnost
Geografske vještine	<p>- praktične vještine (orijentacija u prostoru, izrada grafičkih priloga: profila, tematskih karata, dijagrama, powerpoint prezentacija, postera, plakata, samostalnih pisanih radova...)</p> <p>- kognitivne vještine (analiza grafičkih priloga, izrada umnih mapa...)</p>	Pisano, usmeno, praktično	<p>- točnost, preciznost, samostalnost, preglednost...</p> <p>- primjena statističkih i grafičkih metoda</p> <p>- prezentacijske vještine...</p> <p>- timski rad...</p>
Kartografska pismenost	<p>- poznavanje elemenata i sadržaja svih vrsta geografskih karata</p> <p>- uporaba geografskih karata</p>	Pisano, usmeno, praktično	- orijentacija na geografskoj karti, čitanje i interpretacija sadržaja karata, pravilno pisanje geografskih imena...

PRAĆENJE

U rubriku bilježaka u Imeniku upisuje se:

- datum i naziv zadnje cjeline koja je usmeno provjeravana
- broj ostvarenih/broj mogućih bodova na pisanoj provjeri.
- evidencija o pisanju DZ (datum kada nije napisana)
- nošenje pribora za rad (datum kada je pribor bio nepotpun)
- zapažanja učitelja o aktivnosti učenika na satu i napredovanju tijekom nastavne godine.

Bilješke u Imeniku osnova su za zaključivanje konačne ocjene iz predmeta.

PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE DOMAĆE ZADAĆE I NOŠENJE PRIBORA ZA RAD

Zadaća se redovito piše u radnoj bilježnici i ocjenjuje tijekom nastavne godine, bez prethodne najave. Radna bilježnica i napisana zadaća nosi se redovito na svaki nastavni sat. U Radnoj bilježnici se ocjenjuje točnost, urednost i preciznost rada na geografskim kartama, grafikonima i ostalim zadacima kojima se primarno provjeravaju geografske vještine. Ukoliko učenik nema DZ bilježi se datum u rubriku za praćenje.

ZAKLJUČNA OCJENA IZ GEOGRAFIJE na kraju nastavne godine izraz je postignute razine učenikovih kompetencija i rezultat ukupnog vrednovanja tijekom nastavne godine.

Zaključna ocjena ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine upisanih ocjena, osobito ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu. Kao početno polazište kod zaključivanja ocjene uzima se u obzir aritmetička sredina ocjena iz elemenata ocjenjivanja. Osim aritmetičke sredine, u zaključnu ocjenu ulaze sve bilješke praćenja.

Tab. 2 Kriteriji ocjenjivanja

Ocjena	Kriterij ocjenjivanja učenik/ca:
ODLIČAN (5)	<ul style="list-style-type: none"> • brzo, točno, opširno, logično i argumentirano odgovara na postavljena pitanja • u potpunosti razumije nastavne sadržaje, proširuje ih vlastitim iskustvom i primjenjuje u životnim situacijama • samostalno izvodi zaključke i uočava uzročno-posljedične veze, geografske pojave i procese • posjeduje iznadprosječna znanja, sposobnosti i vještine • točno i precizno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti, izrazito uspješno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te samostalno donosi zaključke • izrazito uspješno koristi geografsku kartu u učionici i pri orijentaciji u prostoru na terenskoj nastavi • samostalno radi i prezentira projektne zadatke • iznimno odgovoran prema radu, učiteljima i drugim učenicima
VRLO DOBAR (4)	<ul style="list-style-type: none"> • sporije, ali točno, logično i uglavnom argumentirano odgovara na postavljena pitanja uz eventualno postavljanje potpitanja • razumije nastavne sadržaje i uspješno primjenjuje stečena znanja • zaključke donosi na ranije naučenim primjerima • posjeduje i gotovo uvijek primjenjuje geografska znanja • točno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i uspješno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te uglavnom samostalno donosi zaključke • uspješno koristi geografsku kartu u učionici i pri orijentaciji u prostoru na terenskoj nastavi • povremeno se uključuje u projektne zadatke • odgovoran je prema radu, učiteljima i drugim učenicima
DOBAR (3)	<ul style="list-style-type: none"> • polagano i uglavnom točno odgovara na postavljena pitanja, uz pomoć učitelja • uglavnom razumije nastavne sadržaje i djelomično primjenjuje stečena znanja • uz pomoć učitelja/nastavnika izvodi zaključke • ponekad nespreman/na iskazati geografska znanja, sposobnosti i vještine • djelomično uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i nepotpuno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te prosječno donosi zaključke • koristi geografsku kartu u učionici uz pomoć učitelja/nastavnika i prosječno se orijentira u prostoru na terenskoj nastavi • povremeno nije spreman iskazati znanje • odgovoran je prema učiteljima i drugim učenicima
DOVOLJAN (2)	<ul style="list-style-type: none"> • djelomično i površno odgovara na postavljena pitanja, uz pomoć učitelja/nastavnika • ne razumije u potpunosti nastavne sadržaje i otežano primjenjuje stečena znanja • uz znatnu pomoć učitelja/nastavnika na jednostavan način nabraja i opisuje geografske pojmove i procese • kod donošenja zaključaka nailazi na veće probleme • površno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i s pogreškama analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te nesamostalno donosi zaključke • koristi geografsku kartu u učionici uz pomoć učitelja/nastavnika i teško uočava geografske sadržaje, slabo se orijentira u prostoru na terenskoj nastavi
NEDOVOLJAN (1)	<ul style="list-style-type: none"> • ne odgovara na postavljena pitanja i nije usvojio ključne pojmove • ne razumije nastavne sadržaje i ne primjenjuje geografska znanja u svakodnevnom životu • uz veliku pomoć učitelja/nastavnika nepotpuno i nesuvislo opisuje geografske pojmove i procese • ne pokazuje volju i želju za stjecanjem geografskih znanja

- pogrešno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i nesuvislo analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te donosi nelogične zaključke bez razumijevanja
- ne prepoznaje geografske sadržaje na geografskoj karti u učionici niti uz veliku pomoć učitelja/nastavnika i ne koristi se geografskom kartom u prostoru na terenskoj nastavi

USMENO PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE USPJEHA UČENIKA

Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje učenikova znanja provodi se sustavno, u pravilu na svakom nastavnom satu, bez obveze najave, ali ne ako je geografija treći predmet ispitan tog dana. Iz usmenog odgovora učenik može dobiti dvije ocjene. Prva ocjena je usvojenost znanja (gdje se ocjenjuje učenikovo znanje tj. razina usvojenosti obrazovnog ishoda), a druga ocjena je snalaženje na geografskoj karti (kartografska pismenost). Ukoliko je pitanje vezano uz geografske vještine, povezivanje i samostalno zaključivanje ocjena se upisuje u rubriku Geografske vještine.

Usmeno provjeravanje traje do 10 minuta. Provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine. Učenik se može sam javiti za usmeno odgovaranje te ukoliko je vremenski izvedivo, bit će ispitan i ocijenjen.

PISANO PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE USPJEHA UČENIKA

Pod pisanim provjeravanjem podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom.

0 – 45(%)	46 – 59(%)	60 – 75(%)	76 – 89(%)	90 – 100(%)
Nedovoljan	Dovoljan	Dobar	Vrlo dobar	Odličan

Svaka pisana provjera može trajati do 40 minuta, a piše se poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih cjelina. Ocjenjuje se usvojenost obrazovnih ishoda i kartografska pismenost ili geografske vještine (dvije ocjene prema postignutom broju bodova). Pisana provjera (opseg i trajanje) se najavljuje učenicima i objavljena je u Vremeniku pisanih provjera sukladno *Pravilniku o načinima postupcima i elementima vrednovanja* učenika u osnovnoj školi.

Pisana provjera ocjenjuje se na osnovu postignutog broja bodova. Broj bodova je osnova za određivanje brojčane ocjene.

Ispravljanje ocjena (iz usmenih i pisanih provjera) provodi se usmeno kada je učenik spreman za ispravljanje i u dogovoru s profesorom.

Učenici su dužni na svaki nastavni sat nositi udžbenik, radnu bilježnicu, bilježnicu i geografski atlas (kartu Republike Hrvatske učenici osmih razreda). Ukoliko učenik ne donese preostali pribor potreban za nastavu geografije evidentira se u rubriku za bilješke. Za redovito nošenje pribora, učenik će biti pohvaljen (u prostoru za bilješke).

Pri ocjenjivanju učitelj se vodi naputcima iz Nacionalnog okvirnog kurikuluma:

Ono čime je ocjenjivač zadovoljan opisuje se riječju/ocjenom **dobro**. To znači da je ocjenjivač zadovoljan učenikovim postignućem, tj. da je učenik napravio ono što se očekivalo, odnosno uglavnom sve što je opisano u obrazovnom standardu za nastavni predmet, modul ili određenu kompetenciju (socijalnu, učiti kako učiti i/ili drugu). Tek ako kakav učenikov rad, odnosno ispitni rezultat nadmašuje očekivanja to se opisuje riječima/ocjenom **vrlo dobro**, što bi trebalo značiti da je ispitivač zadovoljan iznad svojih očekivanja, odnosno da učenikovo postignuće zahtijeva isticanje

kvalitete rada i uložena napora. Takvi učenici na kraju polugodišta ili školske godine mogu dobiti i posebna pismena priznanja od razrednika ili školskih ravnatelja. Ako se koji učenici posebno istaknu originalnošću i kvalitetom svojega rada, uložnim naporom i čime sličnim što se ističe u odnosu na ostale, to označavamo riječima/ocjenom *izvrsno* ili *odlično*. Takvih obično nema mnogo pa, prema tome, ni tu riječ/ocjenu ne bi trebalo odveć često dodjeljivati za postignute rezultate, odnosno ne bi ju se trebalo dijeliti velikom broju učenika jer se uz takvo pretjerivanje gubi smisao istinskoga značenja te ocjene. Riječ *dovoljan* dodjeljuje se uz ocjenu 2, a to znači da se procjenjuje da učenik može i treba postići više, odnosno da se od njega očekuje bolji uspjeh i, k tomu, dodatni napor. To također znači da je učenik dostigao postignuće toliko da zadovoljava minimum što je svim učenicima poznat kao polazište za ocjenjivanje ili je to, pak, nekim učenicima najviše (maksimum) što mogu dosegnuti.

PRAĆENJE I OCJENJIVANJE UČENIKA S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA - PRILAGOĐENI I INDIVIDUALIZIRANI PROGRAM

Sukladno Pravilniku o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju učenik s posebnim potrebama svladava nastavni program prema utvrđenoj razini teškoće, odnosno prema redovnom nastavnom programu uz primjenu individualiziranih postupaka ili prema prilagođenom programu. Prilagođeni program iz članka 4. ovog pravilnika je program primjeren osnovnim karakteristikama teškoće u djeteta, a u pravilu pretpostavlja smanjivanje intenziteta pri izboru nastavnih sadržaja obogaćenih specifičnim metodama, sredstvima i pomagalima.

Prilagođeni program izrađuje učitelj u suradnji s defektologom odgovarajuće specijalnosti. Ispitivanje, kao i ostali postupci, ovisi o učenikovim sposobnostima i mogućnostima i mogućim načinima komuniciranja i izražavanja (usmeno, pisanono, izradom nekog rada i sl.). Načini i oblici provjeravanja bit će primjereni učeniku i njegovim specifičnostima, djelovat će afirmativno i poticajno na učenike, kako bi kvalitetno iskoristili očuvane sposobnosti, i razvili nove. Pojedina vrsta teškoća u razvoju i njihove posljedice na psihofizički razvitak nalažu posve određene načine primjene praćenja, provjeravanja, ispitivanja i ocjenjivanja, ponajprije uzimajući u obzir intelektualne (mentalne) sposobnosti i mogućnosti učenika i mogući načini komuniciranja - izražavanja (usmeno, pismeno, gestom, praktičnom izradbom i sl.), tzv. komunikacijski put (kanal) usko vezan s programom koji je za učenika posebno pripremljen.